

BIOETICA, FILOSOFIA, ECONOMIA ȘI MEDICINA

În strategia de asigurare a securității umane

*Materialele Conferinței
a XIII-a Științifice Internaționale
26–27 martie 2008*

Teodor N. Țirdea
redactor responsabil

Chișinău - 2008

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

*Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
"Nicolae Testemițanu" din Republica Moldova*

---

*Catedra Filosofie și Bioetică
Centrul Național de Bioetică din Republica Moldova
Asociația de Bioetică din Republica Moldova
Fundația Internațională „Ștefan Lupașcu” pentru Știință și Cultură
Catedra Sănătate Publică și Management „Nicolae Testemițanu”
Catedra Economie, Management și Psihopedagogie*

Teodor N. Țârdea
redactor responsabil

**BIOETICA,
FILOSOFIA, ECONOMIA și
MEDICINA**
în strategia de asigurare a securității umane

Materialele Conferinței a XIII-a Științifice Internaționale
26-27 martie 2008

CHIȘINĂU – 2008
CEP "Medicina"

CZU: 1/14+17(082)(092)

B 53

Bioetica, Filosofia, Economia și Medicina în strategia de asigurare a securității umane
MATERIALELE CONFERINȚEI A XIII-A ȘTIINȚIFICE INTERNAȚIONALE
26-27 martie 2008

Redactor responsabil d.h.ș.f., prof.univ., acad. **Teodor N. ȚIRDEA**
Chișinău, CEP "Medicina", 2008

Colegiul redacțional:

Teodor N. Țirdea , dr. hab. în șt. filosofice, prof.univ., acad.	- redactor responsabil
Ion E. Merceuță , dr. hab. în șt. medicale, prof.univ., acad.	- redactor adjuncț
Vladimir I. Anichin , dr. hab. în șt. politice, conf. univ.	- membru colegiului
Ion V. Butorov , dr. hab. în șt. medicale, prof.univ.	- membru colegiului
Aurelia P. Crivoi , dr. hab. în șt. biologice, prof.univ.	- membru colegiului
Constantin P. Ețco , dr. hab. în șt. medicale, prof.univ., acad.	- membru colegiului
Petru Ioan , (Iasi, România), dr. în șt. filosofice, prof. univ	- membru colegiului
Ivan Ivlampie (Galati, România), dr. în șt. filosofice, conf. univ	- membru colegiului
Serghei A. Ohrimenco , dr. hab. în șt. economice, prof.univ.	- membru colegiului
Gheorghe V. Ostrofet , dr. hab. în șt. medicale, prof.univ.	- membru colegiului
Petru M. Rumleanski , dr. hab. în șt. filosofice, prof.univ.	- membru colegiului
Eduard P. Semeniuc (Ukraina), dr. hab. în șt. filosofice, prof.univ., acad.	- membru colegiului
Vasile A. Țapoc , dr. hab. în șt. filosofice, prof.univ.	- membru colegiului
Arcadie D. Ursul (Rusia), dr. hab. în șt. filosofice, prof.univ., acad., o.e.	- membru colegiului

În materialele Conferinței a XIII-a Științifice Internaționale se examinează probleme ce țin de asigurarea securității individului, sociumului, omenirii în ansamblu prin prisma diverselor domenii ale științei cum ar fi bioetica, filosofia, economia, ecologia, politologia, medicina etc. Culegerea de față reprezintă o continuare a publicațiilor rapoartelor participanților la conferințele internaționale organizate de catedra Filosofie și Bioetică a USMF "Nicolae Testemițanu" în perioada anilor 1995-2007.

Lucrarea este destinată oamenilor de știință, studenților, doctoranzilor, rezidenților, practicienilor, tuturor celor care sunt preocupați de problema supraviețuirii omenirii.

Materialele publicate în culegerea științifică de față au fost recenzate

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

"Bioetica, Filosofia, Economia și Medicina în strategia de asigurare a securității umane", conf. Șt. Int. (13. 2008, Chișinău). Bioetica, Filosofia, Economia și Medicina în strategia de asigurare a securității umane: Materialele Conf. a XIII-a Șt. Int., 26-27 martie 2008 / red. resp. **Teodor N. Țirdea**. - Ch.: Centrul Ed.-poligr. "Medicina", 2008. .... p.; fig. tab.; 20 cm.

Antetit.: Univ. de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" din Republica Moldova, Catedra Filosofie și Bioetică, Central National de Bioetică din Rep. Moldova., Asoc. de Bioetică din Rep. Moldova., Fundația Internațională „Ștefan Lupășcu” pentru Știință și Cultură, Catedra Sănătate Publică și management "Nicolae Testemițanu", Catedra Econ., Management și psihopedagogie.- Texte: lb. rom., rusă. - Bibliogr. la sfârșitul art.

ISBN | 978-9975-9684-1-6 |

150 ex.

1/14+17(082)(092)

B 53

ISBN | 978-9975-9684-1-6 |

© Teodor N. Țirdea

CUPRINS

Cuvînt înainte 7

Partea I

ASIGURAREA SECURITĂȚII UMANE DIN PERSPECTIVA BIOETICII, FILOSOFIEI ȘI ȘTIINȚELOR POLITICE

Teodor N. Țirdea <i>Problema asigurării securității umane din perspectiva principiului biosferocentrist și paradigmei noosferice: analiză teoretico-metodologică</i>	8
T. H. Цырля, Э. П. Семенов (Днепро, Украина), А. Д. Урсуд (Москва, Россия) <i>Биоэтика и экофилософия как особые отрасли знания</i>	13
Petru Ioan (Iasi, România) <i>De la bioetică, la ecsofio</i>	18
Aurelia Crivoi, Grigore Stasiev, Iurii Bacalov, Lidia Cojocari, Natalia Curea, Maria Prodan, Doina Casco, Tatiana Chitic, Popp I. Eva-Maria, Anastasia Moraru, Vasile Matei <i>Conceptia bioetico-ecologica – reper pentru economie, medicina și biologie umana si animala</i>	23
Ana Marin (USMF « N Testemițanu », R. Moldova; Universitatea Laval, Canada) <i>Problema subiectivismului în bioetică</i>	26
Ion P. Banari <i>Problematice bioetice în interpretarea teologilor creștini ortodocși</i>	28
Arcadie D. Ursul, Teodor N. Țirdea, Eduard P. Semeniuc, Daniela V. Rusnac <i>Procesul istoric din perspectiva principiului evoluționismului global</i>	33
Vasile A. Țapoc <i>Cultura spirituală sub presiunea distructivă a capitalismului</i>	40
Petru M. Rumleanski <i>Problema existenței în filosofia neoraționalismului</i>	44
Ludmila Roșca <i>Personalitatea – axă a sistemului instructiv-educativ</i>	47
Elena Cușca <i>Contribuția științelor socio-umane în dezvoltarea noosferei</i>	50
Ivan Ivlampie , (Galati, România) <i>Constantin Noica sau supraviețuirea prin Cultură</i>	53
Constantin Lozovanu <i>Conceptia ontologică a tehnicii: aspecte generale</i>	56
Татьяна В. Минаткина , (Минск, Беларусь) <i>Экологическая этика как фактор влияния на общественное здоровье</i>	59
Ecaterina Lozovanu <i>Unele probleme ale filosofiei științei în filosofia contemporană</i>	63

Viorel Rotilă (Galați, România)	
<i>Migrația personalului medical: cauze, condiții, efecte. Studiu de caz privind situația României</i>	66
Vitalie Ojovanu	
<i>Profilaria reperelor metodologice prioritare în abordarea problemelor valorilor medicinei</i>	72
Ludmila Bostan	
<i>Directiva securitologică – o perspectivă în supraviețuirea sistemului socionatural</i>	75
Anatol Eșanu	
<i>Aspecte ale globalizării din perspectiva sinergeticii sociale</i>	79
Vasile Guțu	
<i>Soluționarea divergențelor de opinii prin intermediul discursului argumentativ</i>	82
Dumitru Căldare	
<i>Interpretări științifico-filosofice Europene din sec. XVIII: Dimărie Cantemir și Van Helmont</i>	86
Ion Merguță	
<i>Umanismul creștin – concepția edificării unei societăți umaniste</i>	91
Татьяна Земба	
<i>Эксперты о вызовах и проблемах демократии</i>	96
Галина Роговая	
<i>Прававенный кодекс современной молодежи: факторы формирования</i>	100
Angela Zelenschi	
<i>Rolul instituțiilor în procesul de organizare socială: analiză teoretică</i>	104
Alina Rotari	
<i>Identitatea online în spațiul virtual</i>	109
Trifan Mirolubov	
<i>Onul: putere, politică și știință</i>	112
Лилия Брага	
<i>Роль политической культуры в консолидации демократического общества</i>	115
Adrian Popov	
<i>Obiectivele politicii de personal</i>	121
Виктор Андрущак	
<i>Свобода совести - конституционное право Республики Молдова</i>	125
Sergiu M. Crudu	
<i>Competența civică în spațiul postcomunist</i>	127
Trifan Mirolubov	
<i>Демократизация и спорные роли активистов в политической жизни</i>	130
Владимир Анисин	
<i>Гражданственность в контексте социальной философии</i>	134
Radj Cărbune	
<i>Campania electorală: indicator al democrației (abordare teoretică)</i>	137
Pantelimon Varzari, Iurie Chioreșcu	
<i>Birocrația și democrația: problema corelației</i>	139
Nicolae Afanas, Vasile Guțu	
<i>Evoluția sistemului internațional contemporan : de la bipolarism spre multipolarism</i>	143
Constantin Eșco, Dumitru Șișcanu	
<i>Sarcina nedorită: aspecte psihosociale</i>	146

Partea a II-a

IMPACTUL FACTORULUI ECOLOGIC ȘI AL ECONOMIEI DE PIAȚĂ ASUPRA SĂNĂTĂȚII PUBLICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victor Stan, Ion Croitoru	
<i>Activitatea umană și factorii ce influențează clima</i>	149
Maria Lupei-Prodan	
<i>Interacțiunea factorilor de mediu și starea funcțională a organismului</i>	154
Doina Casco	
<i>Evaluarea impactului ecologic al apelor raionului Glodeni</i>	158
Popp I.Eva-Maria	
<i>Influența unor factori ecologici asupra sistemului cardio-vascular</i>	160
Galina Birsan, Vasile Șalaru, Sergiu Dobrojan	
<i>Posibilitatea utilizării apelor reziduale ca mediu nutritiv pentru creșterea Spirulinei Platensis</i>	162
Юрий Т. Цырля	
<i>Корпоративное управление компаний как необходимое условие привлечения инвестиций</i>	164
Niadi-Corina Cernica (Suceava, România)	
<i>Problema hranei</i>	168
Анна Милованова, Лилия Павлова	
<i>Анализ законодательной базы Республики Молдова в области защиты от угроз информационной безопасности</i>	170
Victor Stan	
<i>Elemente de metrologie în opera lui D. Cantemir „Descrierea Moldovei”</i>	172
Сергей А.Охрименко, Константин Д.Склифос	
<i>Экономика системы информационной безопасности</i>	175
Victor V. Stan	
<i>Apariția și dezvoltarea concepției de calitate</i>	177
Andrei Dumbrăveanu	
<i>Factori de corectitudine în informația audiovizuală din Republica Moldova</i>	180
Olesea Coblean	
<i>Rolul bibliotecilor în direcționarea fluxului informațional pentru culturalizarea ecologică</i>	183
Vladimir Brega, Nina Lioghehi, Grigore Stasiev, Aurelia Crivoi, Gheorghe Grigheli	
<i>Nivelurile poluării mediului cu metale grele și indicii de nocivitate și toxicitate a ecosistemelor</i>	186

Partea a III-a

MEDICINA PRACTICĂ ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII INDIVIDULUI

Luminița Suveică, Nicolae Frunză, Galina Buta <i>Studiul de viață și autocontrolul în prevenția neuropatiei diabetice</i>	188
Diana Uncuța <i>Importanța examenului histologic în diagnosticul stomatitelor herpetice</i>	193
Nina Iziimov, Victor Zepca <i>Ponderea factorilor comportamentali de risc pentru sănătate la populația tânără</i>	198
Tatiana Chitic <i>Investigațiile experimentale privind dereglarea metabolismului în organismul afectat de diabet zaharat</i>	200
Diana Uncuța <i>Patologia orală – noi repere diagnostice</i>	204
Mihail Darciuc, Vasile Tulbure <i>Deteriorarea osteosintezelor cu plăci și șuruburi în ortopedie și traumatologie</i>	208
Corina Iliadi-Tulbure <i>Consecințele psiho-sociale ale bolii trofoblastice gestaționale</i>	212
Svetlana Iliadi <i>Boala ulcerosă</i>	215
Gh.V.Ostrofeț, Raisa Morosan, Lili Groza, Elena Ciobanu <i>Probleme actuale ale igienei și fiziologiei muncii operatorilor la computere</i>	218
Natalia Antonova, I. Butorov, S. Butorov, N. Bodrug, V. Parasca, M. Tiberneac <i>Optimizarea tratamentului ulcerului duodenal la persoanele vârstnice</i>	220
I. Butorov, N. Bodrug, V. Parasca, S. Butorov, M. Tiberneac, I. Coșciug, E. Tofan <i>Tratamentul de durată al bolnavilor cu bronhopneumopatie cronică obstructivă</i>	225
Vasile S. Culiuc <i>Sisteme de scor în evaluarea severității patologiei venoase cronice a membrilor inferioare</i>	228
И.В. Буторов, Н.Н. Бодруг, В. И. Параска, М.Г. Цыбырник, Н.Р. Кошуг, Е.Ф. Тофан <i>Озонотерапия в комплексном лечении больных ишемической болезнью сердца</i>	235
Viorel Guranda <i>Tratamentul diferențial al focarelor de contuzie cerebrală gravă</i>	238
Ion Mereuță, Ghenadie Rotaru, Nicolae Timofte <i>Sănătatea judecătorilor – o problemă majoră a societății noastre</i>	244
Ecaterina Teacenco <i>Rolul dermatoscopiei computerizate în depistarea precoce a tumorilor pielii</i>	246

Cuvînt înaint e

Conferința a XIII-a Științifică Internațională cu tematica ei tradițională - **“Bioetica, Filosofia, Economia și Medicina în strategia de asigurare a securității umane”** este consacrată examinării problemelor actuale stringente cum ar fi elaborarea strategiei de supraviețuire a omenirii, mecanismelor de realizare a acesteia (dezvoltarea durabilă, dezvoltarea socionaturală, dezvoltarea noosferică, evoluționismul universal, bioetizarea și noosferizarea, socializarea etc.) prin prisma cunoștințelor filosofico-bioetice, medico-biologice, ecologice, politice și economice.

Culegerea de față, fiind o continuare a publicațiilor materialelor conferințelor științifice internaționale din anii 1995, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 îngrijite organizațional și științific de catedra Filosofie și Bioetica a USMF “Nicolae Testemițanu” (redactor responsabil Teodor N. Țirdea), include în sine, evident, probleme similare celor abordate în discursurile participanților în cadrul întâlnirilor științifice anterioare, despre ce ne vorbește și tematica acestor foruri (*vezi publicațiile din anii precedenți*).

Concomitent, raportorii la Conferința actuală detaliază și aprofundează subiectul în cauză, oferă posibilitate reprezentanților diverselor domenii ale științei să mediteze asupra multiplelor probleme ce țin de organizarea dezvoltării socionaturale (durabile, inofensive) în proporții statale, regionale și globale, de încadrarea potențialului populației Terrei în protejarea omenirii, ba chiar ocolirea ei de la un omnicid planetar.

Un loc aparte în culegere îi revine analizei problemei sănătății publice din Republica Moldova, impactului economiei de piață, a ecologiei, a bioeticii asupra acestui fenomen.

Materialele Conferinței de față înglobează *trei* compartimente, conținutul cărora este sugerat chiar de denumirea lor.

Partea I „Asigurarea securității umane din perspectiva Bioeticii, Filosofiei și științelor politice” este dedicată analizei locului cunoștințelor bioetico-filosofice și politice din perspectiva strategiei de supraviețuire a omenirii, elaborării noilor paradigme de existență umană.

Partea a II-a „Impactul factorului ecologic și al economiei de piață asupra sănătății publice în Republica Moldova” include în sine examinarea protejării sistemului de ocrotire a sănătății, alte activități umane prin prisma cunoștințelor ecologice și a economiei de piață.

Partea a III-a „Medicina practică în asigurarea securității individului” este destinată examinării impactului medicinei practice și teoretice în realizarea strategiei de asigurare a dezvoltării inofensive, durabile în RM, a combaterii multiplelor maladii în condițiile de asigurare medicală obligatorie a populației din țară.

Culegerea de față v-a fi utilă atât celor ce nemijlocit sunt antrenați în activitatea medicală și pedagogică, cât și celor ce profesază în alte domenii ale practicii sociale.

Comitetul organizatoric

intre Cotnari și Dunăre. De pe un *pogon*, care are o suprafață pătrată de *24 stângeni* adesea se strânge de la *400* până la *500 măsuri de vin*, măsura având la *40 de litri* [10].

Cu păduri Moldova este dăruită din belșug, atât cu lemn de lucru, cât și cu lemn pentru foc. Este căutat, mai ales, stejarul moldovenesc folosit la construirea corabiilor dat fiind, că este cel mai tare împotriva carilor.

Doi codri de stejar – codrul Cotnariilor și codrul Tigheciului sunt cei mai vestiți în Moldova. Codrul Cotnariilor a fost sădit. Când leții au năvălit ca oaste mare asupra Moldovei au fost bătuți de Ștefan cel Mare, care le-a luat tabăra, iar pus pe fugă și a luat peste 20 mii de ostatici. Craiul Leției i-a propus lui Ștefan cel Mare mulți bani în schimb ostaticilor, dar Ștefan cel Mare nu era lacom de bani, el vroia să-și crețe o astfel de măturie a izbânzii, care să o vestească și în secolele viitoare.

Ștefan cel Mare a înjugat toți leții la plug și i-a pus să are toată câmpia unde a avut loc bătălia, care avea *două mile* în lungime și *o milă* în lățime și a sădit stejari.

Celălalt codru se află dincolo de Prut la hotarul Basarabiei și se întinde pe aproape *treizeci de mile italienești*. Locuitorii de pe aceste meleaguri vând lătarilor un anumit număr *de legături de lemn* [11].

În pădurile și codrii Moldovei sunt o mulțime de sălbăticiuni. Printre acestea se numără și oile sălbătice, care, uleși au picioare scurte, fug foarte repede, mecă căinii care le fugăresc abia sunt în stare să le prindă. Mai mult ca atât, oile sălbătice au un miros ascuțit și simt de la *o milă nemțească* [12] vânătorul sau căinii.

Locuitorii munților au boi mici, iar cei de la șes – boi mari și puternici, care sunt vânduți în țările vecine și care la rândul lor îi duc la Dantzig și îi vând cu mult mai scump.

Așe, în Moldova o pereche de boi sunt vânduți cu *cinci* sau chiar cu *trei taleri nemțești*, iar la Dantzig se vând cu *40-50 taleri nemțești* [13].

Vasta operă a lui Dmitrie Cantemir este o parte componentă a tradițiilor progresiste ale culturii și științei noastre. Studiarea ei temeinică și valorificarea ei critică constituie o sarcină de cinste pentru cercetătorii din domeniul istoriei, filozofiei, geografiei, istoriei limbii și literaturii române.

Moștenirea lui Dmitrie Cantemir este prețioasă pentru noi, dat fiind că ea reprezintă străduințele politice și culturale ale unuia din cei mai de seamă oameni din trecutul țării. Și astăzi răsună ca o măturie impresionantă crezul marelui patriot și cărturar: „*Sujetul odinos nu poate avea până nu găsește adevărul, care îl cercă oricât de departe și oricât de cu trudă i-ar fi a-i nimeri*” [14].

Note:

1. **Dmitrie Cantemir**, *Descrierea Moldovei*, partea II, cap. I, p.61
2. **Dmitrie Cantemir**, *Descrierea Moldovei*, partea I, cap. II, p.38
3. **Ibidem**, p.42
4. **Ibidem**, p.45
5. **Ibidem**, p.46
6. **Ibidem**, p.51
7. **Ibidem**, p.53
8. **Ibidem**, p.69
9. **Ibidem**, p.72
10. **Ibidem**, p.76
11. **Ibidem**, p.80
12. **Ibidem**, p.82
13. **Ibidem**, p.82
14. **G.I.Gulian**, *Prefața la opera lui Dmitrie Cantemir „Descrierea Moldovei”*, Ed. pentru literatură și artă, București, 1953, p.28

Сергей А.Охрименко, Константин Д.Склифос

ЭКОНОМИКА СИСТЕМЫ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В настоящее время информационное пространство современного общества объединяет информационные ресурсы, информационные технологии и информационную инфраструктуру предприятий и организаций, коллективных и индивидуальных пользователей. Наше общество постоянно сталкивается не только с проблемами экономического, социального и экологического характера, но и с проблемами информационного. В среде комплекса информационных проблем ведущее место принадлежит информационной безопасности.

Под информационной безопасностью информационных систем понимается поддержание физической сохранности, доступности, конфиденциальности, достоверности и своевременности информации, а также гарантированной работоспособности средств, используемых для ввода, хранения, обработки и передачи данных. Проблема информационной безопасности носит комплексный характер и объединяет сочетание правовых, организационных и программно-технических мер. В последнее время отмечается пристальный интерес к экономическим аспектам проблемы информационной безопасности. Этот интерес объясняется не столько увеличением затрат на обеспечение информационной безопасности, которые отмечаются повсеместно, сколько необходимостью представлять экономические выкладки для разъяснения важности и целесообразности вложений в информационную безопасность для существующего бизнеса.

Экономика системы информационной безопасности (ЭСИБ), как самостоятельное научное направление получило развитие в 90-х годах прошлого столетия. Истоками данного направления следует считать комплекс исследований и практических разработок, связанных с такими факторами, как:

- процессы совершенствования организационных форм использования вычислительной техники;
- заменой вычислительной базы и переходом к использованию новых информационных и коммуникационных технологий;
- разработкой операционных систем для персональных компьютеров;
- появлением специфических угроз (компьютерных вирусов);
- реализацией атак на информационные системы и другие.

Приведенные факторы во многом взаимосвязаны. Например, появление персональных компьютеров привело к персонализации вычислительных процессов, а это вызвало изменения в организационных формах использования не только вычислительной техники, но и организации технологических процессов сбора, регистрации, обработки и хранения информации.

В экономике большинства стран получили развитие различные организационные формы использования вычислительной техники.

Для данной отрасли характерны три этапа развития:

- первый начался в середине 50-х годов и характеризовался накоплением первоначального опыта эксплуатации и использования ЭВМ преимущественно для решения локальных задач;

- второй этап связан с использованием в начале 70-х годов ЭВМ третьего поколения и созданием автоматизированных систем управления (АСУП), в которых использование вычислительной техники вышло за рамки отдельных функций и задач;

- третий этап начался в середине 80-х годов и для него характерным является использование персональных ЭВМ, средств коммуникаций, локальных сетей обработки данных, то есть, всего того, что принято называть и относить к новым информационным технологиям.

Кроме того, в начале 80-х годов оформилась новая отрасль – информационно-вычислительного обслуживания (ИВО). Это обусловило возможность использования единых подходов к управлению процессами преобразования информации, их организации и планирования. В то же время, специфика деятельности и технико-экономические особенности вызвали потребность в разработке комплекса вопросов, связанных с определением трудоемкости работ и услуг, составлением техникофинансового плана и др. Получили также развитие работы, направленные на формирование планов производственно-хозяйственной деятельности вычислительных установок (пятилетних и годовых), экономическим анализом деятельности вычислительных установок.

В качестве основных организационных форм использования ИТ выступили автоматизированные системы управления (АСУ) различного уровня – государственные (автоматизированные системы управления финансовыми расчетами (АСФР), плановыми расчетами (АСПР) и др.), уровня предприятия – автоматизированные системы управления предприятиями (АСУП) и уровни управления технологическими процессами – автоматизированные системы управления технологическими процессами (АСУТП), вычислительные центры, вычислительные установки и т.д.

Литература:

1. Головой (производственно-финансовый) план экономического и социального развития вычислительного центра. Методические рекомендации. – М.: Финансы и статистика, 1981. – 175 с.
2. Каныгин Ю.М. Экономика и организация машинной информации. – Киев: Наукова думка, 1984. – 159 с.
3. Куценко С.П., Маринченко Б.Н., Кривоносов Ю.Г. Экономика, организация и планирование вычислительных установок. – М.: Статистика, 1980. – 231 с.
4. Якушенко В.Г. Планирование, учет и анализ деятельности хозяйственных вычислительных установок. – М.: Статистика, 1980. – 112 с.
5. Rachel Rue, Shari Lawrence Pfleger and David Ortiz. A Framework for Classifying and Comparing Models of Cyber Security Investment to Support Policy and Decision-Making. 2007 Workshop on the Economics of Information Security

APARIȚIA ȘI DEZVOLTAREA CONCEPȚIEI DE CALITATE

Istoria oricărei discipline nu poate fi determinată numai de opinie și apreciere de sine înaltă a unei personalități dat fiind, că istoria este oglinda societății [1]. Și, dacă conform legilor filosofiei, societatea se dezvoltă pe spirală orice alte fenomene și discipline se supun în dezvoltarea lor acelorași legități.

La ultimele se referă și știința despre calitate care, cu toate că a apărut mai târziu, a existat în totdeauna.

Fiecare obiect, indiferent de natură (organică și anorganică), posedă anumite calități, care îi comunică individualitate, îl deosebesc de altele. Reieșind din aceste considerente, noțiunea calității poate fi prezentată prin prisma evoluției concepției în cauză.

Neglijând poziția metafizică a calității, e necesar de a adopta situația, că concepția de calitate este multidisciplinară, ceea ce necesită cunoașterea perfectă a metodelor de studiere a proprietăților obiectelor, corpurilor și determinarea naturii lor. Dat fiind, că interesul pentru calitatea artificială creată de imaginea umană, spre exemplu, calitatea produselor și proceselor industriale, aspectul ingineresc trebuie să prevaleze. Însă aceste aspecte ingineresti sunt indisolubil legate de evoluția metodelor statistice de analiză fără de care este imposibil de a obține imagini reale ale proprietăților cantitative și calitative [2].

În plan istoric dezvoltarea concepției de calitate poate fi reprezentată prin tabela 1

Dezvoltarea concepției de calitate

Tabelul 1

Nr.	Sursa	Conținutul concepției
1.	Aristotele (sec. III î.H.)	Distincția între obiecte, diferențierea după indicii „bun – rău”
2.	G. Hegel (sec. XIX)	Calitatea este, în primul rând, identică cu o anumită existență. În așa mod, un obiect încetează de a fi ceea ce a fost, dacă își pierde calitatea.
3.	Versiunea chineză	Ierogliful, care desemnează calitatea, este alcătuit din două elemente: „echilibru” și „bani” » calitatea = echilibru + bani
4.	W.A. Shewhart (1931)	Calitatea are două aspecte: caracteristici fizice obiective; caracteristici subiective – cât de „prezentabil” este obiectul
5.	J.M. Juran (1979)	Utilitatea în întreținere (corespunderea destinației) : 1) latura subiectivă – calitatea este gradul de satisfacție a consumatorului; 2) latura obiectivă – pentru realizarea calității, producătorul trebuie să cunoască cerințele consumatorului și să producă la nivelul îndestulării acestor cerințe.
6.	ГОСТ 15467-79	Calitatea producției – totalitatea proprietăților produselor ce determină posibilitatea de a îndeplini anumite cerințe în conformitate cu destinația lor [3].
7.	ISO 8402-86	Calitatea producției – totalitatea proprietăților produselor ce determină posibilitatea de a îndeplini anumite cerințe în conformitate cu destinația lor [3].

Dezvoltarea noțiunii de calitate, ca și calitatea în esență, a demonstrat dependența de dezvoltarea științei, industriei, evoluțiile și revoluțiile, care au avut loc în aceste domenii. Într-un moment concret – istoric, științific, industrial – aceste definiții au devenit indispensabile.

Culegere de articole științifice

*Bioetica, Filosofia, Economia și Medicina
în strategia de asigurare a securității umane*

**Materialele Conferinței a XIII-a Științifice Internaționale
26-27 martie 2008**

Redactor responsabil d.h.ș.f., prof.univ., acad. **Teodor N. ȚIRDEA**
Chișinău, 2008

Dat la cules 2008 Bun pentru tipar 2008
Formatul hîrtiei: A5 Tiraj 150

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu" din R. Moldova,
B-dul Ștefan cel Mare și Sfint, 165